

ΤΟ ΠΑΣΧΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Επιτάφιοι, σαΐτες, μπότιδες, λιχουδιές και πανάρχαια έθιμα της Μεγάλης Εβδομάδας

Από τη Ρόδο ως τη Κέρκυρα και από την Κρήτη ως τη Θράκη κάθε γωνιά της Ελλάδας γιορτάζει το Πάσχα με το δικό της μοναδικό τρόπο. Έθιμα και παραδόσεις ζωντανεύουν και πάλι στην πλουσιότερη, σε λαογραφικές εκδηλώσεις, γιορτή της χριστιανοσύνης.

Θράκη Στις Μέτρες της Θράκης, τα παιδιά φτιάχνουν το ομοίωμα του Ιούδα και το περιφέρουν στα σπίτια, ζητώντας κλαδιά για να τον κάψουν την επομένη στον Επιτάφιο. Τη Μεγάλη Παρασκευή η πομπή του Επιταφίου σταματά έξω από ένα παρεκκλήσι, εκεί όπου βρίσκεται έτοιμη η φωτιά για να καεί ο Ιούδας. Τη στιγμή που ο ιερέας διαβάζει το Ευαγγέλιο ανάβουν τη φωτιά και καίνε το ομοίωμα. Αργότερα θα πάρουν μια χούφτα από εκείνη τη στάχτη και θα τη ριξουν στα μνήματα.

Μακεδονία Με ένα κόκκινο πανί, που συμβολίζει το αίμα του Χριστού, απλωμένο στο μπαλκόνι ή το παράθυρο, ξεκινούν τη Μεγάλη Πέμπτη οι προετοιμασίες για τη βραδιά της Ανάστασης, ενώ την ίδια ημέρα οι νοικοκυρές βάφουν τα κόκκινα αυγά. Παλαιότερα στη Μακεδονία η νοικοκυρά έβαζε το πρώτο αυγό στο εικονοστάσι, απ όπου το έβγαζε με την πυροστιά μόνο όταν έβρεχε ή άστραφτε, για να «ξορκίσει» το χαλάζι και τις πλημμύρες. Σε κάποια χωριά της Μακεδονίας, όπως οι Ελευθερές, μέχρι πριν από λίγα χρόνια σημάδευαν το κεφάλι και την πλάτη των μικρών αρνιών με τη μπογιά που είχε χρησιμοποιηθεί για το βάψιμο τον αυγών. Όσο το κόκκινο πανί ήταν κρεμασμένο στο μπαλκόνι ή το παράθυρο, οι γυ-

ναίκες δεν έπλεναν ούτε και άπλωναν ρούχα, γιατί το θεωρούσαν κακό σημάδι, ενώ τα πρώτα αυγά που έβαφαν τα έστελναν μαζί με τσουρέκια στα πεθερικά τους.

Στη Θάσο στην Κοινότητα Λιμεναριών διατηρείται το πανάρχαιο έθιμο «Για βρέξ Απρίλη μ», που γιορτάζεται την Τρίτη του Πάσχα. Συγκροτήματα απ όλη την Ελλάδα χορεύουν δημοτικούς χορούς.

Στην Ιερισσό της Χαλκιδικής έχουν το έθιμο «Του μαύρου νιου τ αλώνι», που γιορτάζεται την Τρίτη του Πάσχα. Μετά την επιμνημόσυνη δέηση και την εκφώνηση του πανηγυρικού, οι γεροντότεροι αρχίζουν τον χορό. Σιγά-σιγά πιάνονται όλοι οι κάτοικοι και συχνά ο χορός έχει μήκος τετρακόσια μέτρα. Τραγουδούν και χορεύουν όλα τα Πασχαλινά τραγούδια και τελειώνουν με τον «Καγκέλευτο» χορό, που είναι η αναπαράσταση της σφαγής 400 Ιερισσιωτών από τους Τούρκους, κατά την επανάσταση του 1821. Ο χορός περνά κάτω από δάρνηνη αφίδα όπου υπάρχουν δύο παλικάρια με νηομένα σπαθιά και στη μέση του τραγουδιού διπλώνεται στα δύο με τους χορευτές να περνούν ο ένας απέναντι από τον άλλο για τον τελευταίο χαιρετισμό. Κατά την διάρκεια της γιορτής μοιράζεται, καφές που βράζει σε μεγάλο καζάνι «ζωγραφίτικος», τσουρέκια και αυγά.

Στο Λιτόχωρο Πιερίας την Μ.Πέμπτη το βράδυ στολίζονται οι επιτάφιοι που φτιάχνονται από ανύπαντρες κοπέλες, οι οποίες όλη την Σαρακοστή φτιάχνουν λουλούδια από ύφανση. Την Μ. Παρασκευή το βράδυ γίνεται στο παζάρι η συνάντηση των Επιταφίων που συνοδεύονται από χορωδίες Λιτοχωριτών.

Κεντρική Ελλάδα Στην Αράχοβα, ανήμερα του Πάσχα ξεκινάει η περιφορά της Εικόνας του Αγίου Γεωργίου την οποία συνοδεύουν περί τα 500 άτομα ντυμένα με παραδοσιακές φορεσιές. Την επομένη πραγματοποιείται αγώνας δρόμου των γερόντων (ανηφορικός δρόμος), οι οποίοι ξεκινούν από την εκκλησία του Αγίου Γεωργίου και φτάνουν στο λόφο. Ακολουθούν χορευτικά συγκροτήματα και το απόγευμα χορεύουν γυναικείοι χορευτικοί σύλλογοι. Οι εκδηλώσεις συνεχίζονται με κλέφτικα αγωνίσματα, όπως το σήκωμα της πέτρας.

Στη Λιβαδειά, το πιο χαρακτηριστικό έθιμο της πόλης, είναι το γνωστό «Πάσχα της Λιβαδειάς», με τους νέους της πόλης να συμμετέχουν στο έθιμο του «λάκκου». Μετά την Ανάσταση και πριν ξημερώσει οι κάτοικοι ετοιμάζουν την φωτιά. Ένας, κάνοντας το σταυρό του, βάζει φωτιά στο σωρό με τη λαμπάδα της Αναστάσεως. Με ραντίσματα νερού και συχνό χτύπημα με ένα μακρύ ξύλο, η θράκα είναι έτοιμη για να ψηθούν τα αρνιά. Το γλέντι διαρκεί μέχρι το απόγευμα και συμπληρώνεται με τη συμμετοχή παραδοσιακών χορευτικών συγκροτημάτων και την καύση πυροτεχνημάτων.

Στο Αιτωλικό, την Μ. Παρασκευή πολλοί προσκυνητές επισκέπτονται το ναό της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, όπου βρίσκεται ο Επιτάφιος, ιστορικό κειμήλιο του 13ου-14ου αιώνα. Την Κυριακή του Πάσχα κάθε γειτονιά, είναι μία μεγάλη υπαίθρια ψησταριά, όπου ο χορός και το τραγούδι έχουν τον πρώτο λόγο, ενώ προσφέρονται κρασί και παραδοσιακοί μεζέδες δωρεάν.

Στη Ναύπακτο, το βράδυ της Μ. Παρασκευής, πλήθος κόσμου, ντόπιοι και επισκέπτες, ακολουθούν την περιφορά του Επιταφίου, σχηματίζοντας πομπές, οι οποίες διέρχονται από το λιμάνι, όπου είναι αναμμένες δάδες ειδικά τοποθετημένες στις τάτες του Κάστρου, γύρω από το λιμάνι. Στο μέσον της εισόδου του λιμανιού οι δάδες σχηματίζουν μεγάλο σταυρό, που φωταγωγεί ολόκληρο το λιμάνι παρουσιάζοντας μία φαντασμαγορική εικόνα. Το έθιμο συνδυάζει τη θρησκευτική μυσταγωγία με την ηρωική προσπάθεια του μπουρλοπιέρη Ανεμογιάννη να πυρπολήσει τη τουρκική ναυαρχίδα στο χώρο αυτό.

Πελοπόννησος Στο Λεωνίδιο, το πιο εντυπωσιακό έθιμο της περιοχής είναι, όταν το βράδυ της Ανάστασης γεμίζει ο ουρανός από φωτεινά «αερόστατα», τα οποία ανυψώνονται από τους πιστούς κάθε ενορίας.

Στην Καλαμάτα, αναβιώνει ένα έθιμο, που πηγάζει από τους απελευθερωτικούς αγώνες του 1821, ο διαγωνισμός των «μπουλουνκιών». Οι διαγωνιζόμενοι με παραδοσιακές ενδυμασίες και οπλισμένοι με σαΐτες, δηλαδή με χαρτονένιους σολήνες γεμάτους μπαρούτι, επιδίδονται σε σάιτοπόλεμο, στο γήπεδο του Μεσογειακού με τη συμμετοχή πλήθους κόσμου.

Κυκλάδες Στην Κύθνο, το πιο επιβλητικό έθιμο του νησιού είναι αυτό της «Κούνιας». Την Κυριακή του Πάσχα, στην πλατεία του νησιού, στήνεται μία κούνια, στην οποία κουνιούνται αγόρια και κορίτσια ντυμένα με παραδοσιακές στολές. Αυτός ή αυτή που θα κουνήσει κάποιον, δεσμεύεται ενώπιον Θεού και ανθρώπων για γάμο. Το βράδυ του Μ.Σαββάτου επικρατεί το έθιμο του «συχώριου», δηλαδή

όλοι όσοι έχουν πεθαμένους συγγενείς φέρνουν στην εκκλησία ψητά, κρασί και ψωμί, τα οποία έχει «διαβάσει» ο παπάς και τα προσφέρουν στους επισκέπτες και στους κατοίκους του νησιού.

Η Σύρος βιώνει με ιδιαίτερο τρόπο το Πάσχα. Οι δύο θρησκευτικές της κοινότητες, η Ορθόδοξη και η Καθολική, γιορτάζουν συγχρόνως τις μέρες του Πάσχα. Οι Επιτάφιοι των Καθολικών στην Ανω Σύρο ξεκινούν από τον ναό του Αγίου Γεωργίου. Στην Ερμούπολη ο επιτάφιος των Καθολικών ξεκινάει από τον Ιερό Ναό Ευαγγελιστών, οι επιτάφιοι των Ορθοδόξων, από τις ενορίες Αγίου Νικολάου, της Κοιμήσεως και τη Μητρόπολη της Μεταμορφώσεως. Κατά την περιφορά τους συναντώνται στην κεντρική πλατεία Μιαούλη, όπου γίνεται και παμπουκτική δέηση.

Στην Πάρο, η περιφορά του Επιταφίου της Μάρπητσας, παρουσιάζει ενδιαφέρον καθώς κατά την διάρκειά της, γίνονται δεκαπέντε περίπου στάσεις. Σε κάθε στάση φωτίζεται και ένα σημείο του βουνού, όπου τα παιδιά ντυμένα Ρωμαίοι στρατιώτες ή μαθητές του Χριστού, αναπαριστούν σκηνές από την είσοδο στα Ιεροσόλυμα, την προσευχή στο Όρος των Ελαιών, το Μαρτύριο της Σταύρωσης και την Ανάσταση. Τα μεσάνυχτα του Μ. Σαββάτου, το νησί γεμίζει από φώτα και τον θόρυβο των αμέτρητων πυροτεχνημάτων.

Δωδεκάνησα Στο νησί της Αποκάλυψης, την Πάμο, επίκεντρο των τελετών και ακολουθιών αποτελεί ο «Νιπήρας». Στολίζεται με λαμπρές βέργες και ποικιλία ανοξιάτικων λουλουδιών. Την Μ.Πέμπτη γίνεται αναπαράσταση του «Μυστικού Δείπνου» του Νιπήρα σε κεντρική πλατεία της Χώρας. Το Μ. Σάββατο το βράδυ πριν από την Ανάσταση, το Ευαγγέλιο διαβάζεται σε ηρωικό εξάμετρο με κώνιο και την Κυριακή του Πάσχα, στο Μοναστήρι της Πάμμο γίνεται η δεύτερη Ανάσταση κατά την οποία το Αναστάσιμο Ευαγγέλιο διαβάζεται σε επτά γλώσσες και από τον ηγούμενο μοιράζονται κόκκινα αυγά στους πιστούς.

Στη Ρόδο, το Σάββατο του Λαζάρου, τα παιδιά γυρίζουν από πόρτα σε πόρτα και τραγουδούν τον «Λάζαρο», συγκεντρώνοντας χρήματα και αυγά για τους ιερείς. Παλαιότερα, κανένας γεωργός δεν πήγαινε στο χωράφι του να εργαστεί, γιατί όπως πίστευαν, ότι έπιαναν θα μαραινόταν. Επιτρεπόταν μόνο η συγκέντρωση ξερών κλαδιών για το άναμμα των φούρνων τη Μεγάλη Εβδομάδα για το ψήσιμο των κολουριών. Του Λαζάρου, επίσης, σε όλα τα σπίτια οι νοικοκυρές φτιάχνουν στριφτά κολουράκια, «τα Λαζαράκια», συμβολίζοντας με τον τρόπο αυτό το σώμα του Λαζάρου που ήταν τυλιγμένο στο σάβανο.

Στην Κω, ενώ οι μεγάλοι ασχολούνται με τις πασχαλινές δουλειές και τον εκκλησιασμό, τα παιδιά προετοιμάζονται για την Ανάσταση. Παίρνουν μεγάλα κλειδιά από εκείνα που είχαν οι παλιές κλειδαριές, δένουν με ένα σχοινί το κλειδί με μπαρούτι και βάζουν το καρφί στην τρύπα του κλειδιού, το βράδυ της Ανάστασης το χτυπούν δυνατά στον τοίχο για να εκπυρσοκροτήσει. Άλλοι κόβουν μακριές λωρίδες χαρτιού, βάζουν στην άκρη της κάθε λωρίδας μπαρούτι και ένα φυτίλι, την τυλίγουν τριγωνικά, ώστε να προεξέχει το φυτίλι που το ανάβουν και από την ώρα που

Εύχομαι σε εσάς και την οικογένειά σας

**ΧΑΡΟΥΜΕΝΟ
ΚΑΙ ΕΥΤΥΧΙΣΜΕΝΟ ΠΑΣΧΑ**

The Hon Linda Burney MP
Deputy Leader of the Opposition
Member for Canterbury
Level 2, 308 - 312 Beamish Street
CAMPSIE NSW 2194
Telephone: 9718 1234 Fax: 9787 1999